

Rapport for folkeoplysningsområdet Holbæk Kommune 2024

Foto: Kim Nielsen, ISO4300

**Holbæk
Kommune**

Indhold

Indledning	2
Medlemmer i de folkeoplysende foreninger	3
Aftenskolerne	3
Foreninger, der tilbyder frivilligt, folkeoplysende foreningsarbejde	5
De frivillige foreninger.....	9
Puljer på folkeoplysningsområdet.....	10
Lokaletilskud	11
Medlemstilskud	11
Indsatser og projekter på folkeoplysningsområdet	12
Fjordens Dag.....	12
Foreningskonference.....	12
Jump4fun	13
Foreningskurser	13
Afrunding	15

Indledning

Denne rapport præsenterer et overblik over udviklingen og aktiviteten på folkeoplysningsområdet i Holbæk Kommune. Formålet er at give politikere, foreninger og andre interessenter et datagrundlag, som kan understøtte arbejdet med at styrke det lokale foreningsliv og de folkeoplysende tilbud.

Folkeoplysningen spiller en væsentlig rolle i kommunens arbejde med at fremme fællesskab, trivsel og livslang læring. Det gælder både de mange frivillige kræfter i idrætsforeningerne, aftenskolerne og de kulturelle foreninger – og de borgere, der hver dag deltager i aktiviteter, som skaber mening og sammenhængskraft i lokalsamfundet.

Folkeoplysningsudvalget arbejder målrettet for at skabe et stærkt og inkluderende fritidsliv. Denne rapport bygger på oplysninger fra 2024 og giver et indblik i tendenserne på området. Ud over medlemstal indeholder rapporten også en oversigt over tilskud, puljemidler og forskellige projekter, der er blevet igangsat eller afsluttet dette år.

Rapporten giver ikke et fuldstændigt billede af alle udviklingstendenser på det folkeoplysende område, men fokuserer på relevante nedslag, der relaterer sig til Folkeoplysningsudvalgets strategi- og handlingsplan for 2023-2025. Strategi- og handlingsplanen har følgende temaer:

- Børn og unges trivsel
- Fællesskab og sundhed
- Faciliteter og udbygning af lokalområder og Holbæk by
- Bred satsning på det folkeoplysende arbejde så vel som det frivillige sociale foreningsliv
- Folkeoplysningsudvalgets synlighed

Folkeoplysningsudvalgets strategi- og handlingsplan 2023-2025 sætter både en overordnet ramme for udvalgets arbejde og en mere detaljeret plan for, hvilke handlinger udvalget ønsker at iværksætte til fordel for og sammen med foreningslivet i Holbæk Kommune. Denne rapport er med til at skabe et grundlag for udvalgets videre arbejde, og håbet er, at rapporten vil bidrage til en fortsat udvikling af et mangfoldigt og engagerende foreningsliv.

Medlemmer i de folkeoplysende foreninger

Folkeoplysningsloven er en rammelov, der beskriver betingelser og vilkår for at modtage tilskud til de foreninger, der beskrives som folkeoplysende, frivillige foreninger. Loven omfatter særligt to typer foreninger: *Foreninger, der tilbyder folkeoplysende voksenundervisning (aftenskoler)* og *foreninger, der tilbyder frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde*.

Aftenskolerne

Aftenskolerne udbyder kurser, foredrag og andre aktiviteter, der ikke er formelle og kompetencegivende, men frivillige og lystbetonede. Målet med at støtte denne type voksenundervisning er traditionelt at hæve det generelle vidensniveau i samfundet og hjælpe den enkelte til at forbedre sine livskompetencer¹.

I 2024 var der i Holbæk Kommune 9 godkendte aftenskoler. Dette er tre færre end i 2022-2023. Holbæk Byorkester og Sangskaderne er begge overgået til Holbæk Kulturskole, og DOF er lukket. De tre aftenskoler tilbød alle musiske og/eller kunstneriske fag.

Godkendte aftenskoler 2024:

1. AOF Holbæk, Kultur og Fritid
2. Holbæk og Omegns Musikskole
3. LOF – Holbæk-Lejre
4. Aftenskole for Senhjerneskedede
5. Holbæk Symfoniorkester
6. Jyderup Sangkor
7. KreativSkolen
8. Svinninge Aftenskole
9. FOF-Roskilde

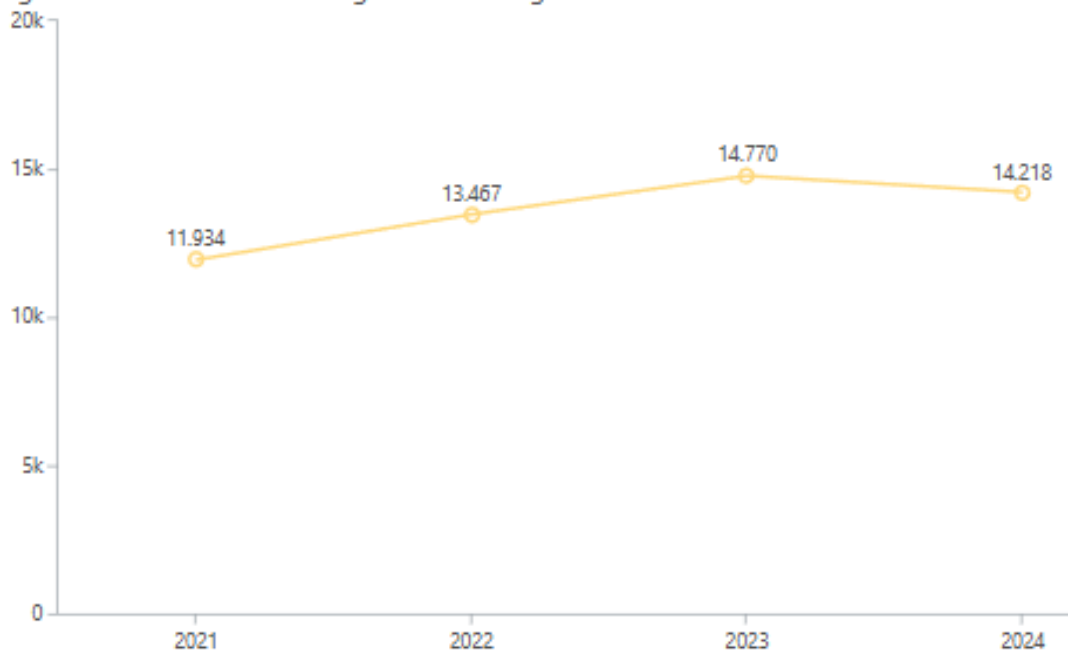
Aftenskolerne indberetter hvert år antal undervisningstimer og deltagerantal. Som det ses i figur 1 og figur 2, har aftenskoleområdet i de seneste år oplevet et gradvist fald i både deltagerantal og antal undervisningstimer. Antallet af undervisningstimer er faldet fra 14.770 i 2023 til 14.218 i 2024 – et fald på knap 4 %. Deltagerantallet er faldet mere markant, fra 5.878 i 2023 til 4.692 i 2024, svarende til et fald på ca. 20 %.

En del af forklaringen på at forskellen i faldet i deltagerantal er markant større end faldet i undervisningstimer, kan være, at flere aftenskoler tilbyder undervisning på små hold som fx musik. På små hold deltager færre elever, men har det samme antal undervisningstimer.

¹ Videnscenter for Folkeoplysning

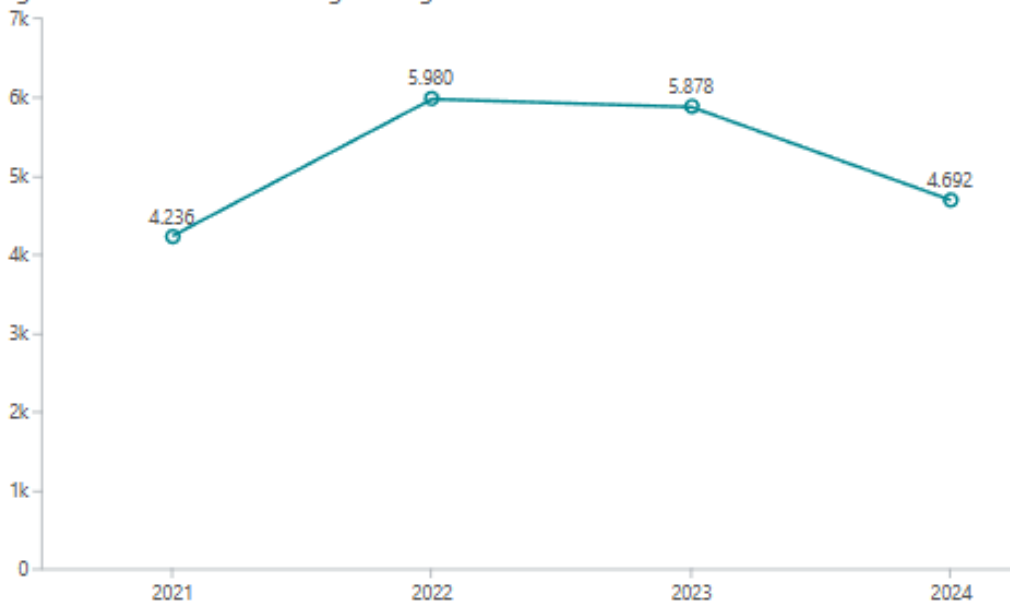
Udviklingen understreger behovet for løbende dialog mellem kommune og aftenskoleaktører om, hvordan det folkeoplysende voksenundervisningstilbud fortsat kan udvikles og gøres relevant og tilgængeligt for bredere målgrupper. Der kan være behov for nye former for samarbejder, fleksible undervisningsformer eller en øget synlighed af tilbuddene.

Figur 1: Aftenskoler - Udvikling i undervisningstimer

Kilde: Indberetning fra aftenskolerne

Figur 2: Aftenskoler - Udvikling i deltagerantal

Kilde: Indberetning fra aftenskolerne

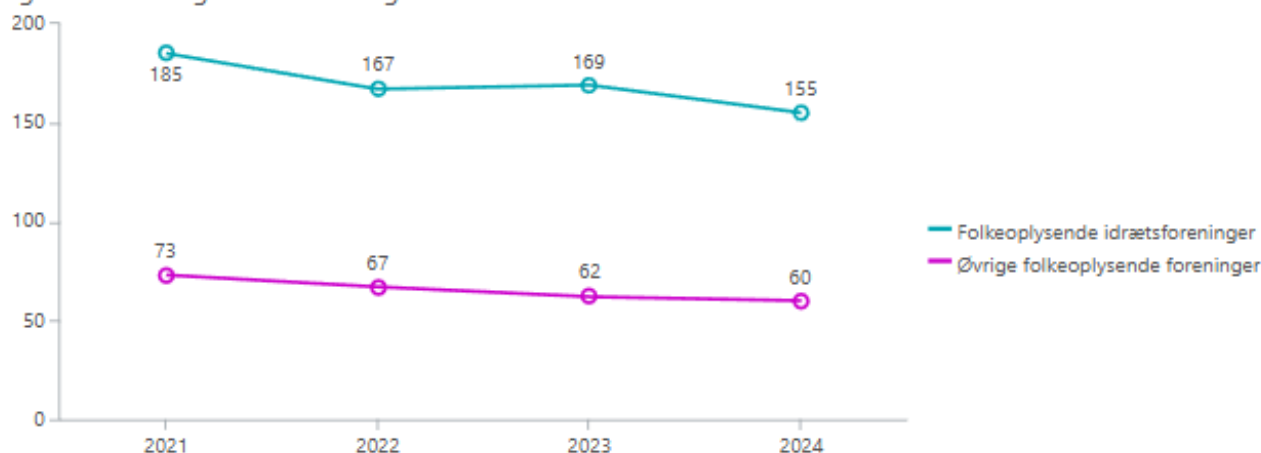
Foreninger, der tilbyder frivilligt, folkeoplysende foreningsarbejde

Disse foreninger omfatter mange af de foreninger, borgerne i Danmark møder. Det er blandt andet idrætsforeninger, spejderorganisationer samt politiske og religiøse ungdomsorganisationer. Målet med at yde tilskud til denne type foreningsliv er traditionelt at styrke det lokale engagement, borgernes evner til og erfaring med at indgå i demokratiske processer samt at støtte arbejdet med børn og unge².

I Holbæk Kommune inddeler vi disse foreninger i folkeoplysende idrætsforeninger og øvrige folkeoplysende foreninger (f.eks. KFUM Holbæk Spejderne, Holbæk Garden og Teatergruppen Elverfolket).

Som det fremgår af figur 3, har der de seneste år været et lille fald i antallet af folkeoplysende foreninger både når det gælder idrætsforeninger og øvrige folkeoplysende foreninger. Figuren viser foreninger, der har indberettet medlemstal, og som har et aktivt samarbejde med Holbæk Kommune. Ifølge Danmarks Statistik har der også været et fald i antal idrætsforeninger på landsplan³.

Figur 3: Udvikling i antal foreninger

Kilde: Fritidsportalen

Antallet af medlemmer er derimod steget i idrætsforeningerne de seneste år, men stagneret fra 2023 til 2024. Antallet af medlemmer i de øvrige folkeoplysende foreninger har ligget mere jævnt. Dette fremgår af figur 4.

Medlemstallet i idrætsforeningerne er nu højere end før coronapandemien, som medførte en tilbagegang i antallet i 2020. De øvrige folkeoplysende foreninger oplevede ikke en tilsvarende tilbagegang under coronapandemien, men har ikke på samme vis som idrætsforeningerne oplevet medlemsfremgang de senere år. En mulig forklaring på

² Videnscenter for Folkeoplysning

³ <https://www.statistikbanken.dk/IDRFOR01>

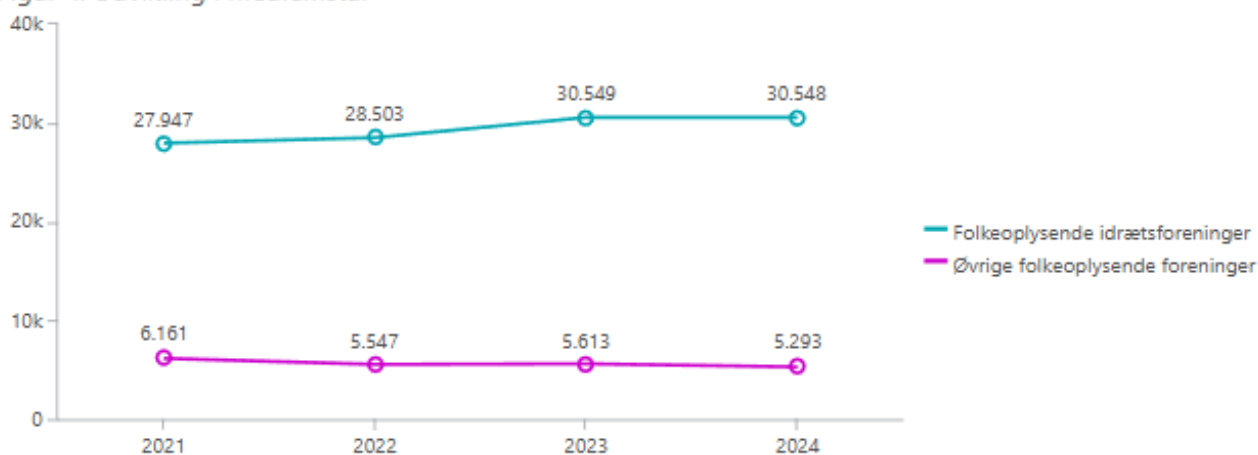
dette kan være ændret fritidsvaner efter coronapandemien, hvor flere mennesker har søgt mod lokale aktiviteter efter genåbningen.

Tendensen med færre foreninger, men flere medlemmer kan skyldes flere forhold:

- Nogle mindre foreninger lukker eller slår sig sammen.
- Større foreninger bliver bedre til at rekruttere og fastholde medlemmer, især børn og unge.
- Der kan være øget konkurrence fra kommercielle aktører, som udfordrer mindre eller smalle foreningstilbud.
- Administrative og organisatoriske krav kan være en barriere for mindre foreninger.

Selvom foreningstallet er faldet, viser den stigende medlemsaktivitet, at folkeoplysningen fortsat spiller en væsentlig rolle i kommunens fritids- og fællesskabsliv. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, hvordan kommunen fortsat kan støtte mangfoldigheden i foreningslivet og sikre gode rammer – både for store og små foreninger.

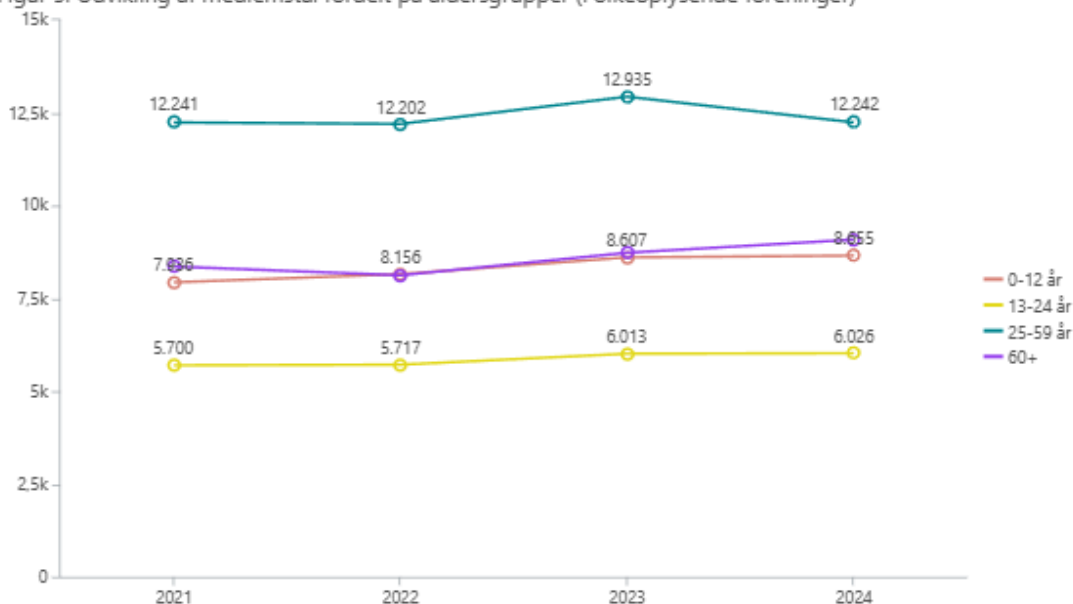
Figur 4: Udvikling i medlemstal

Kilde: Fritidsportalen

Figur 5 viser udviklingen af medlemstal fordelt på forskellige aldersgrupper. Figuren dækker både folkeoplysende idrætsforeninger og øvrige folkeoplysende foreninger. Det fremgår af figuren, at der er sket et fald i medlemstallet for aldersgruppen 25-59 år. De andre aldersgrupper har oplevet en lille stigning fra 2023 til 2024.

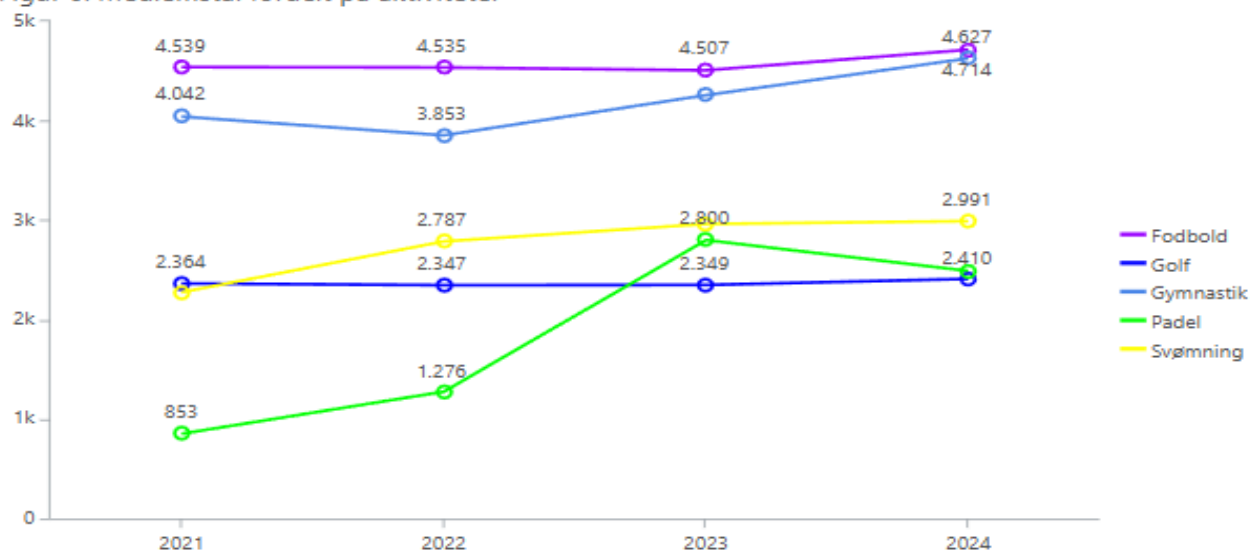
Figur 5: Udvikling af medlemstal fordelt på aldersgrupper (Folkeoplysende foreninger)

Kilde: Fritidsportalen

Aktiviteterne med flest medlemmer i Holbæk Kommune er fodbold (15% af alle medlemmer), golf (8% af alle medlemmer), gymnastik (15% af alle medlemmer), padel⁴ (8% af alle medlemmer) og svømning (10% af alle medlemmer). Nedenstående figur 6 viser medlemstal fordelt på de fem aktiviteter med flest medlemmer i 2024. Det fremgår af figuren at gymnastikken har haft en jævn stigning siden 2022, hvor efterdønningerne af covid-19 pandemien i høj grad påvirkede gymnastikken.

Figur 6: Medlemstal fordelt på aktiviteter

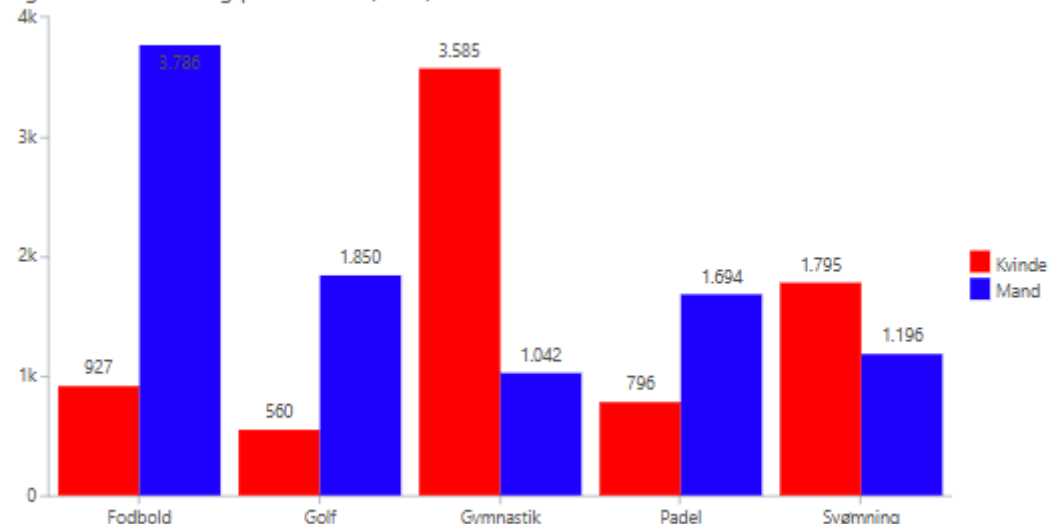

Kilde: Det Centrale Foreningsregister

⁴ Medlemstallet for padel var fejlbehæftet med ca. 1000 medlemmer i 2023, hvilket kan forklare grafens udvikling.

Figur 7 viser kønsfordelingen i de ovenfor nævnte aktiviteter. Figuren viser, at der er langt flere mænd end kvinder, der dyrker fodbold, og det samme gør sig gældende for golf og padel. Hvorimod gymnastik og svømning har flere kvindelige medlemmer.

Figur 7: Kønsfordeling per aktivitet (2024)

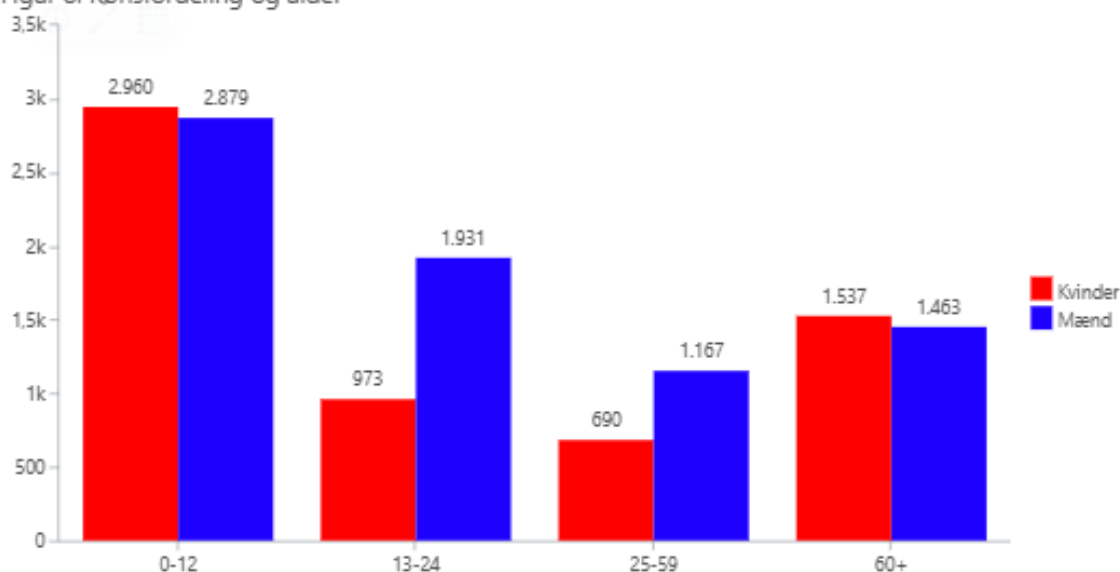
Kilde: Det Centrale Foreningsregister

Hvis vi ser på alle idrætter samlet, viser tal fra Det Centrale Foreningsregister, at 56% af medlemmerne i idrætsforeningerne i Holbæk Kommune er mænd og 44% er kvinder. Dette er en ændring på 1-procentpoint siden 2023. Tallene svarer til kønsfordelingen på landsplan.

Ser vi nærmere på kønsfordelingen fordelt på forskellige aldersgrupper, som vist i figuren under, ses en ligelig fordeling blandt børn 0-12 år samt ældre 60+, men i teenageårene sker der en betydelig skævvridning, hvor der er dobbelt så mange mænd i idrætsforeningerne som kvinder, og det samme gør sig gældende for den voksne aldersgruppe 25-59 år. Denne tendens ses ligeledes på landsplan.

Kønsskævheden er ikke nødvendigvis problematisk i sig selv, men det er vigtigt at sikre, at alle unge har mulighed for at finde et aktivt fællesskab, de føler sig hjemme i. Det kalder på en opmærksomhed i foreningslivet og hos kommunen på at udvikle mangfoldige idrætstilbud – med plads til både konkurrence, fællesskab og forskellighed.

Figur 8. Kønsfordeling og alder

Kilde: Det Centrale Foreningsregister

De frivillige foreninger

Kommunalbestyrelsen besluttede i 2022 at nedlægge Frivilligrådet. I stedet blev der oprettet to pladser til de frivillige sociale foreninger i Folkeoplysningsudvalget. I Holbæk Kommune skelnes der mellem *frivillige sociale foreninger*, som driver socialt arbejde og *frivillige foreninger*, som omfatter foreninger som bl.a. Holbæk Kaninavlerforening, Kulturgruppen i Jyderup og Tuse Næs Lokalhistorisk Forening. Nedenfor ses den samlede udvikling i antal frivillige foreninger. Figuren viser foreninger, der har indberettet medlemstal, og som har et aktivt samarbejde med Holbæk Kommune.

Figur 9: Udvikling i antal foreninger

Kilde: Fritidsportalen

Puljer på folkeoplysningsområdet

Folkeoplysningsudvalget fordeler hvert år midler fra en række puljer til foreningslivet i Holbæk Kommune. Puljerne kan søges af foreninger og fordeles til forskellige målgrupper i henhold til Administrationsgrundlaget for Kultur og Fritid.

Tabel 1: Puljer 2024

Pulje	Budget	Faktisk forbrug
Folkeoplysningsudvalgets Udviklingspulje	127.920 kr	35.463 kr
Idrætkonsulentens pulje	114.759 kr	87.195 kr
Uddannelse af ledere og instruktører	457.000 kr	367.547 kr
Udstyrspuljen	357.000 kr	414.286 kr
Udstyrspuljen - Mål og net	123.000 kr	122.304 kr
Udviklingspulje for børn og unge	105.000 kr	101.094 kr

Som det fremgår af Tabel 1 er de fleste puljer blevet anvendt i overensstemmelse med det afsatte budget. Det tyder på, at puljerne generelt er godt tilpasset foreningernes behov, og at der er en stabil efterspørgsel og god forvaltning af midlerne.

Dog ses en væsentlig afvigelse ved Folkeoplysningsudvalgets Udviklingspulje mellem budget og faktisk forbrug. Dette kan skyldes flere forhold – fx lavere ansøgningstal end forventet, manglende kendskab til puljen blandt foreningerne, eller at kriterierne for tildeling har været for snævre i forhold til målgruppen.

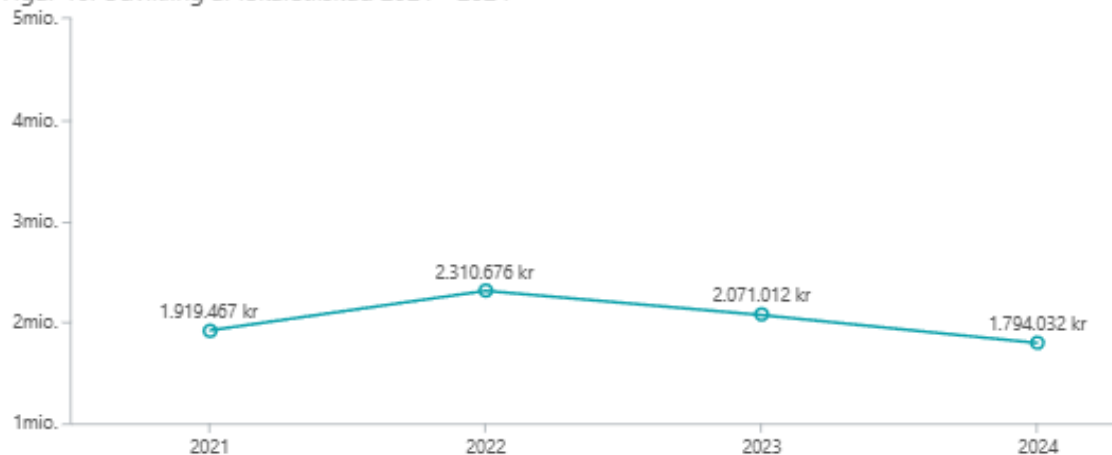
Nedenfor ses hvad Folkeoplysningsudvalget har ydet tilskud til fra puljerne Folkeoplysningsudvalgets Udviklingspulje og Udviklingspulje for børn og unge.

Forening	Hvad blev der givet tilskud til?	Beløb
Billardklubben	Medlemssystem-projekt	16.000
Tølløse Boldklub	Konsulentbistand fra DGI	15.000
Søstjerneerne	Aqua rekvisitter	10.075
Levede Legekultur	Forstærket indsats	20.000
Holbæk Taekwondo Klub	Kursus i selvforsvar + udstyr	20.000
DDS Vipperød Gruppe	Mobilt træværksted	7.108
Holbæk eSport	PR	7.180
Tølløse Boldklub	Projekt Keeper Træning	7.990
DDS – Alexandra Gruppen Mørkøv	PR	7.222
Tølløse Boldklub	Brobygningsprogram	30.000
Holbæk Svømmeklub	Leje af kystlivreddere	4.200

Lokaletilskud

Holbæk kommune yder lokaletilskud til en række Folkeoplysende foreninger. Foreningerne skal årligt kunne dokumentere deres aktivitetstimer og for at være berettiget til at få udbetalt lokaletilskud, skal der være indsendt budgetansøgning.

Figur 10: Udvikling af lokaletilskud 2021 - 2024

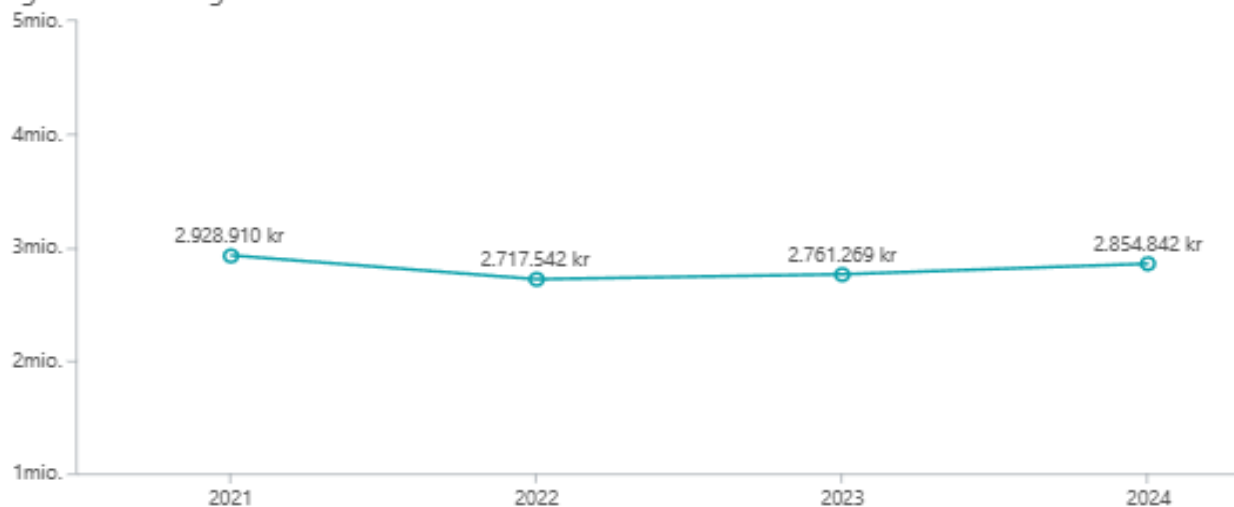

Figuren viser, at lokaletilskuddet var højere i 2022 sammenlignet med de resterende år. Dette skyldes blandt andet ekstra høje energipriser dette år og Spejdernes Lejr, som afholdes hvert fjerde år.

Medlemstilskud

Holbæk Kommune yder medlemstilskud til godkendte folkeoplysende foreninger ud fra en række kriterier, som kan findes i administrationsgrundlaget for kultur og fritid. Figur 11 viser udviklingen i medlemstilskuddet fra 2021 til 2024. Tilskuddet har i disse år været 220 kr. per medlem under 25 år.

Figur 11: Udvikling af medlemstilskud 2021 - 2024

Indsatser og projekter på folkeoplysningsområdet

Fjordens Dag

Tilbage i 2020 indgik Holbæk Kommune en kommuneaftale med Bevæg Dig For Livet. Som et led i denne aftale blev Fjordens Dag afholdt for første gang i 2021 og har siden været en tilbagevendende begivenhed. Fjordens Dag er en dag, hvor foreningerne langs fjorden har aktiviteter i vand og på land for kommunens borgere. Dagen skaber promovering og øget netværksskabelse for foreningerne.

Igen i 2024 blev Fjordens Dag afholdt med stor opbakning fra både foreninger og besøgende.

Foto: Carsten Salbo, ISO4300

Foreningskonference

Siden 2021 har Folkeoplysningsudvalget samlet foreninger, halbestyrelser og organisationer med en fælles passion for Holbæk Kommunes rige og alsidige fritidsliv til inspirerende faglige eftermiddage og aftener. Den første foreningskonference satte fokus på tre centrale emner: hvordan børn og unge knyttes tættere til foreningslivet, mulighederne for et aktivt seniorliv og visionerne for fremtidens idrætsfaciliteter.

I 2022 rykkede konferencen til Jyderup Hallen med temaet trivsel – hvor spørgsmålet var: Hvordan trives foreningslivet egentlig? Hvordan har medlemmer og frivillige det – og er der plads til alle? Omkring 90 engagerede deltagere satte gang i samtaler og refleksioner.

Året efter, i 2023, lagde Vipperød Hallen rammer til konferencen, som havde fokus på ungdommens fællesskaber. Temaet var: Hvordan skaber vi fælles engagement blandt unge? Her deltog cirka 100 deltagere, som delte idéer og inspiration.

I 2024 blev konferencen afholdt i Tølløse Hallen under overskriften: Ingen skal stå udenfor – hvordan skaber vi rummelige fællesskaber? Evalueringen viste tydeligt, at konferencen er mere end blot oplæg – det er et vigtigt netværksforum, hvor deltagerne mødes på tværs af foreninger. Faktisk forventer hele 77% at vende tilbage til næste års conference.

Foto: Torben Papillon, ISO4300

Jump4fun

Jump4fun er et tilbud i regi af DGI målrettet 6-12-årige børn med motoriske, kognitive eller sociale udfordringer, som ikke oplever, at de traditionelle foreningshold appellerer til dem. Jump4fun er et landsdækkende træningstilbud, som startede i 2013 som et projektsamarbejde mellem Julemærkefonden, DGI og overvægtsambulatoriet på Hillerød Sygehus.

I 2021 opstartede Jernløse Gymnastikforening et jump4fun hold, som blev finansieret af Nordeafonden. Folkeoplysningsudvalget valgte at afsætte midler i 2022 og 2023 til at videreføre Jernløse Gymnastikforenings jump4fun hold samt til opstart af et nyt hold i Holbæk Badminton Klub. Holdet i Holbæk Badminton Klub overgik sidenhen til Mørkøv eSport.

I 2024 blev de to hold videreført med resterende midler fra de foregående år. Begge hold oplever stor interesse for holdene, og der har i perioder været venteliste.

Foreningskurser

Folkeoplysningsudvalget tilbyder en række kurser til foreningslivet. Kurserne er målrettet bestyrelser, trænere, instruktører og frivillige, så vi kan sikre en fortsat udvikling og dygtiggørelse af vores foreningsliv.

I 2024 var det muligt at deltage på følgende kurser:

- GDPR for foreninger (webinar)

- Digitalisering
- Frivillighedsuddannelse (2023-2024 i samarbejde med Kalundborg og Odsherred Kommune)
- ABC for mental sundhed (aflyst pga. for få tilmeldte)
- Unges frivillige engagement (aflyst pga. for få tilmeldte)
- Uddannelse af trafikofficials
- Udvidet førstehjælp
- Fire x førstehjælpskursus
- Basiskursus for den nye kasserer
- Idræt for mennesker med handicap eller særlige behov (i samarbejde med Kalundborg Kommune)
- Rekruttering via sociale medier

Afrunding

Folkeoplysningsudvalget er optaget af at følge udviklingen på fritidsområdet for at skabe en mere evidensbaseret tilgang til udvikling, evaluering og forbedring af fritidstilbuddene i Holbæk Kommune. Rapporten kan forhåbentlig danne grundlag for en fælles forståelse af, hvor vi står – og inspirere til nye samtaler om, hvordan vi sammen kan styrke og udvikle folkeoplysningen i de kommende år. Foreningernes indsats og engagement er en uvurderlig ressource for lokalsamfundet, og det er afgørende, at rammerne understøtter deres muligheder for fortsat at skabe aktiviteter, deltagelse og fællesskab.

Forenings- og fritidslivet i Holbæk Kommune er fortsat et centralt element i kommunens arbejde med at styrke fællesskab, sundhed og livskvalitet. Rapportens data viser, at der generelt er stabil aktivitet i foreningslivet, og at mange foreninger fortsat formår at engagere borgere på tværs af alder og interesser.

Samtidig peger rapporten på en række opmærksomhedspunkter. Flere små aftenskoler har de senere år lukket, og de resterende aftenskoler oplever fald i undervisningstimer samt deltagerantal. Denne udvikling kan få betydning for tilgængeligheden af lokale læringstilbud og bør derfor følges. For det andet har medlemstallet i folkeoplysende foreninger i perioden 2023-2024 stagneret, hvilket giver anledning til undring og understreger behovet for at analysere årsagerne bag denne tendens. Endelig fremhæves en vedvarende kønsforskel i deltagelsen, særligt blandt unge og voksne, hvilket stiller spørgsmål ved, hvordan foreningslivet kan blive mere inkluderende og tiltrækkende for begge køn.

Holbæk Kommune har et bredt udvalg af fritidstilbud, som er afgørende for at imødekomme forskellige interesser og behov i befolkningen. Dette fremmer social inklusion og trivsel for alle aldersgrupper. Mangfoldigheden i fritidstilbud sikrer, at flere kan finde aktiviteter, der passer til deres personlige præferencer, og bidrager til en sundere og mere engageret lokalbefolkning.

Rapporten er udarbejdet af Fagsekretariatet for Kultur, Fritid og Ejendomme for Folkeoplysningsudvalget i Holbæk Kommune august 2025.